

Міністерство палива та енергетики України

**ДЕРЖАВНА ІНСПЕКЦІЯ З ЕНЕРГЕТИЧНОГО НАГЛЯДУ
ЗА РЕЖИМАМИ СПОЖИВАННЯ ЕЛЕКТРИЧНОЇ І ТЕПЛОВОЇ ЕНЕРГІЇ
(ДЕРЖЕНЕРГОНАГЛЯД)**

04112, Київ-112, вул. Дорогожицька, 11/8, Телефон: (044) 594-79-27 Факс: (044) 594-79-76 E-mail: gden@den.energy.gov.ua

22.08.2011 № 02/12-3463
на № _____ від _____

Місцевим органам виконавчої влади

Керівникам інспекцій

**Держенергонагляду у регіонах, областях,
містах Києві та Севастополі**

Щодо охоронних зон ПЛ та ТП

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Держенергонаглядом розглянуто чисельні запити громадян та місцевих органів виконавчої влади щодо вимог нормативних документів стосовно дотримання охоронних зон повітряних ліній електропередачі (далі – ПЛ) напругою 10 (6) кВ та трансформаторних підстанцій (далі – ТП) 10(6)/0,4 кВ та повідомляється.

1. З якою метою встановлюються охоронні зони електричних мереж?

Відповідно до Закону України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів» спеціальні зони об'єктів енергетики встановлюються з метою забезпечення надійної експлуатації та охорони енергогенеруючих об'єктів та об'єктів передачі електричної енергії, а також безпеки населення і охорони навколишнього природного середовища. Тому першочергове призначення охоронних зон повітряних ліній електропередачі, трансформаторних підстанцій і розподільних пунктів, як об'єктів передачі електричної енергії, полягає в захисті останніх від ушкодження під час здійснення населенням господарської діяльності.

Розміри охоронних зон ліній електропередачі, трансформаторних підстанцій, трансформаторних та розподільних пунктів встановлено Правилами охорони електричних мереж, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.1997 № 209 (далі – ПОЕМ).

2. Яка охоронна зона передбачена нормативними документами для ПЛ напругою до 10(6) кВ?

Згідно з вимогами пункту 2 ПОЕМ для створення нормальних умов експлуатації електричних мереж, забезпечення їх збереження та дотримання вимог техніки безпеки здійснюються такі заходи:

- відводяться земельні ділянки;
- встановлюються охоронні зони;

- визначаються мінімально допустимі відстані;
- прокладаються просіки у лісових, садових, паркових та інших багаторічних насадженнях.

Відповідно до вимог пункту 5 ПОЕМ, охоронні зони електричних мереж встановлюються уздовж повітряних ліній електропередачі - у вигляді земельної ділянки і повітряного простору, обмежених вертикальними площинами, що віддалені по обидві сторони лінії від крайніх проводів за умови невідхиленого їх положення на відстань:

2 метрів - за робочої напруги об'єкта електроенергетики **до 1 кВ**;

10 метрів - до **20 кВ**.

3. Яка охоронна зона передбачена нормативними документами для трансформаторних підстанцій (пунктів)?

Згідно з вимогами пункту 5 ПОЕМ охоронна зона трансформаторних підстанцій, розподільних пунктів і пристроїв встановлюється по їх периметру – **на відстані 3 м** від огорожі або споруди.

4. Які мінімально допустимі відстані від повітряних ліній електропередачі та трансформаторних підстанцій до будинків, споруд, дерев та інших зелених насаджень?

Згідно з вимогами пункту 6 ПОЕМ мінімально допустимі відстані від зазначених об'єктів електричних мереж до будинків, споруд, дерев та інших зелених насаджень, а також від проводів повітряних ліній електропередачі до земельної і водної поверхні встановлюються нормативними актами Міненерговугілля України як правонаступника Міненерго України.

Основним нормативно-технічним документом, який регламентує вимоги до конструкції, розміщення та улаштування електроустановок є Правила улаштування електроустановок (далі – ПУЕ).

Згідно з вимогами пункту 2.5.169 ПУЕ проходження ПЛ по населеній місцевості слід виконувати відповідно до вимог державних будівельних норм України ДБН 360-92 «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень» (далі – ДБН 360-92) зі змінами № 8, затвердженими наказом Держбуду України від 16.09.1999 № 227.

Згідно з вимогами пункту 8.23 ДБН 360-92 в охоронних і санітарно-захисних зонах ПЛ **напругою до 330 кВ** включно, якщо затвердженою містобудівною документацією не передбачено іншого виду використання цих земель, дозволяється розміщення виробничих будинків і споруд та колективних гаражів і відкритих стоянок легкових транспортних засобів. При цьому відстань по горизонталі від проекції крайніх проводів при їх найбільшому відхиленні до найближчих частин будинків і споруд, які виступають, **для ПЛ до 20 кВ** повинна бути не менше **2 метрів**.

Згідно з вимогами пункту 2.5.176 ПУЕ відстані по горизонталі від крайніх невідхилених проводів ПЛ, які споруджуються, до меж земельних ділянок житлових і громадських будинків, господарських ділянок і громадських будинків за відсутності земельних ділянок з боку проходження ПЛ, а також до меж присадибних земельних ділянок індивідуальних будинків і колективних садових

ділянок повинні бути не меншими від відстаней для охоронних зон ПЛ відповідних напруг.

Для ПЛ напругою до 20 кВ відстань по горизонталі від крайніх проводів ПЛ за найбільшого їхнього відхилення до меж присадибних земельних ділянок індивідуальних будинків і колективних садових ділянок допускається приймати не менше ніж 2 метри.

Слід зазначити, що вимогами пункту 8.23 ДБН 360-92 відстань **по горизонталі** від трансформаторної підстанції напругою до 220 кВ включно до найближчих частин будинків і споруд, які виступають та гаражів, **не нормується.**

Відповідно до вимог пункту 3 ПОЕМ та **ДБН 360-92**, а також пункту 2.4.1 Державних санітарних норм і правил захисту населення від впливу електромагнітних випромінювань, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 01.08.1996 № 239, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 29.08.1996 за № 488/1513, **санітарно-захисні зони встановлюються лише для ПЛ напругою 330 кВ і вище.**

5. З якого моменту встановлюються охоронні зони повітряних ліній електропередачі та трансформаторних підстанцій (пунктів)?

Охоронні зони повітряних ліній електропередачі та трансформаторної підстанції (пунктів), збудованих згідно з проектною документацією, розробленої на підставі отриманих замовником технічних умов приєднання електроустановок до електричних мереж, встановлюються з моменту їх приєднання до електричних мереж.

6. Чи дозволяється будівництво повітряних ліній електропередачі та трансформаторних пунктів напругою до 10 кВ вздовж вулиці населеного пункту (селища) у випадку, якщо охоронна зона збудованих електричних мереж буде охоплювати приватні земельні ділянки (призначені для будівництва), на яких знаходяться будівлі, дерева, паркани?

Вздовж вулиць населених пунктів (селищ) дозволяється будівництво ПЛ 10(6) кВ та ТП 10(6)/0,4 кВ, оскільки вони призначені для живлення електроустановок населення та інших населених пунктів.

На період будівництва та експлуатації електричних мереж земельні ділянки надаються забудовникам відповідно до Земельного Кодексу України. Необхідно зазначити, що у межах охоронних зон землі у їх власників та користувачів не вилучаються, а використовуються з обмеженнями, передбаченими ПОЕМ. Підприємства, установи, організації та громадяни, яким надано у власність, постійне або тимчасове користування земельні ділянки, де знаходяться об'єкти електричних мереж, зобов'язані вживати належних заходів щодо збереження цих енергооб'єктів.

Будівництво електричних мереж здійснюється на основі державних стандартів і нормативних документів з обов'язковим виконанням правил безпеки при будівництві ліній електропередачі та виконанні електромонтажних робіт. Вимоги до конструкції електричних мереж, їх проектування і будівництва регулюються ПУЕ і Державними будівельними нормами і правилами.

Згідно з вимогами статті 14 Закону України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів» (далі - Закон)

земельні ділянки державної та комунальної власності надаються у власність і користування (у тому числі в оренду) для потреб енергетики за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень та в порядку, встановленому Земельним кодексом України.

Об'єкти передачі електричної енергії можуть розміщуватися на земельних ділянках усіх категорій земель без зміни їх цільового призначення.

Згідно з вимогами статті **15 цього Закону** конфігурація і розміри площ, що надаються для розміщення трансформаторних підстанцій, розподільних пунктів, струмопроводів, пристроїв і споруд, що належать до електричних мереж, визначаються за проектами їх будівництва відповідно до проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок.

Конфігурація і розміри площ, що відводяться для розміщення опор повітряних ліній електропередачі, а також прокладання кабельних ліній електропередачі, визначаються за проектами їх будівництва відповідно до проектів землеустрою щодо відведення земельних ділянок залежно від конструкції опор та напруги електричної лінії. Для окремих конструкцій опор розміри площ встановлюються державними будівельними нормами на підставі документації із землеустрою.

Отже, місце встановлення трансформаторної підстанції (пункту) та проходження траси ПЛ приймаються згідно з проектами землеустрою, розробленими за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування відповідно до їх повноважень та в порядку, встановленому Земельним кодексом України.

7. Чи будуть розповсюджуватись на приватні земельні ділянки обмеження господарської діяльності з будівництва їх власниками споруд тощо у разі, якщо їх територію охоплює охоронна зона електричних мереж напругою до 10 кВ?

Згідно з вимогами статті 24 Закону межі охоронних та санітарно-захисних зон об'єктів енергетики зазначаються в містобудівній документації, документації із землеустрою та кадастрових планах.

Згідно з вимогами статті 25 Закону спеціальні зони об'єктів енергетики зазначаються у схемах землеустрою і техніко-економічного обґрунтування використання та охорони земель адміністративно-територіальних утворень, проектах землеустрою щодо створення нових та впорядкування існуючих землеволодінь і землекористувань, проектах землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь, спеціальних тематичних картах і атласах стану земель та їх використання, проектах землеустрою щодо відведення земельних ділянок, технічній документації із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості); технічній документації із землеустрою щодо складання документів, що посвідчують право на земельну ділянку, іншій документації із землеустрою та кадастрових планах.

Межі спеціальних зон об'єктів енергетики зазначаються у документації із землеустрою з часу надання земельної ділянки для будівництва відповідного об'єкта та, у разі необхідності, встановлюються в натурі (на місцевості) і позначаються відповідними попереджувальними знаками.

Власникам і користувачам земельних ділянок, на які встановлено обмеження та обтяження, видається кадастровий план їх земельних ділянок з нанесеними межами спеціальних зон, а також письмовий перелік обмежень та обтяжень щодо використання земель у цих зонах.

Власники і користувачі земельних ділянок, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, підприємства, що експлуатують об'єкти енергетики, повинні вживати заходів щодо охорони об'єктів енергетики та дотримання встановлених обмежень та обтяжень у використанні земель у межах спеціальних зон, передбачених документацією із землеустрою.

Особи, на користь яких встановлені обмеження щодо використання земель у межах охоронних та інших зон об'єктів енергетики, повинні вимагати від власників і користувачів земельних ділянок дотримання таких обмежень та обтяжень.

Спори щодо порядку використання земель у межах охоронних та інших зон об'єктів енергетики вирішуються в судовому порядку відповідно до закону.

Обмеження з будівництва споруд не розповсюджуються на земельні ділянки, що належать приватним особам, за умови забезпечення в охоронних зонах ПЛ відстаней, встановлених вимогами пункту 2.5.176 ПУЕ та пункту 8.23 ДБН 360-92.

Мінімальна допустима відстань по горизонталі від крайніх проводів ПЛ 10(6) кВ за найбільшого їхнього відхилення до меж присадибних земельних ділянок індивідуальних будинків визначена у відповіді на запитання 4.

8. Що забороняється власниками приватних земельних ділянок в охоронних зонах електричних мереж?

Згідно з вимогами пункту 8 ПОЕМ в охоронних зонах ПЛ, трансформаторних підстанцій **забороняється** виконувати будь-які дії, що можуть порушити нормальну роботу електричних мереж, спричинити їх пошкодження або нещасні випадки, зокрема:

- влаштовувати будь-які звалища;
- складати добрива, корми, соломку, дрова, інші матеріали;
- розпалювати вогнища;
- саджати дерева та інші багаторічні насадження;
- будувати житлові будинки.

Згідно з вимогами пункту 9 ПОЕМ у межах охоронних зон ПЛ та трансформаторних підстанцій (пунктів) без письмової згоди енергопідприємств, у віданні яких перебувають ці мережі, а також без присутності їх представника забороняється, зокрема, вирубувати дерева, встановлювати дротяне загородження, шпалери для виноградарників і садів тощо.

9. Чи встановлюються обмеження користування земельними ділянками в охоронних електричних мереж?

Обмеження на користування земельною ділянкою (призначеною для будівництва) або її частиною встановлюються згідно з проектом землеустрою за рішенням органів державної влади (місцевого самоврядування). Органи

землевпорядкування зобов'язані вказувати ці обмеження у відповідних актах та кадастрових планах.

Заборони щодо користування земельними ділянками, на яких розміщено об'єкти електроенергетики в законодавстві України не існує.

Крім того, згідно з чинним законодавством у разі знаходження на приватній земельній ділянці майна інших власників, її власник має право, відповідно до вимог статей 401-403 Цивільного Кодексу України та статей 99-101 Земельного Кодексу України, вимагати від власника електричних мереж оформлення земельного сервітуту та отримання від користувача сервітуту (власника мереж) плати за користування земельною ділянкою, встановленої відповідно до законодавства. Встановлення земельного сервітуту не веде до позбавлення власника земельної ділянки щодо якої встановлений земельний сервітут, прав володіння, користування та розпорядження нею.

**Заступник Головного державного інспектора
України з енергетичного нагляду**

(підписано) В. Чернишов